

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

ΟΔΗΓΙΕΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ: 3 ΩΡΕΣ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 20 ΜΑΪΟΥ 2010

**ΟΔΗΓΙΕΣ
ΓΙΑ ΤΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΓΡΑΠΤΩΝ ΔΟΚΙΜΙΩΝ**

I. ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ

1. Δε σημειώνουμε τίποτε στο γραπτό.
2. Γράφουμε στο εξώφυλλο με μπλε πένα.
3. Ο κλασματικός αριθμός είτε στις επιμέρους ερωτήσεις είτε στη συνολική βαθμολογία παραμένει.
4. Αν η απάντηση σε μια ερώτηση παίρνει (0), σημειώνεται στο εξώφυλλο (0).
5. Αν μια ερώτηση δεν έχει απαντηθεί σημειώνουμε στο εξώφυλλο παύλα (-).
6. Στο εξώφυλλο βάζουμε τον κωδικό μας αριθμό και τη μονογραφή μας.
7. Αν συμβεί οτιδήποτε κατά τη διόρθωση, επικοινωνούμε με τους υπευθύνους των εξετάσεων.
8. Η εγγραφή των βαθμών στο εξώφυλλο γίνεται ως εξής:

ΜΕΡΟΣ Α: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΓΙΑ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ (με τη σειρά των ερωτήσεων)

1.	A1.	(μονάδες 8)
2.	A2(α)	(μονάδες 3)
3.	A2(β)	(μονάδες 3)
4.	A3(α)	(μονάδες 3)
5.	A3(β)	(μονάδες 3)

ΜΕΡΟΣ Β: ΓΛΩΣΣΑ

6.	B1.	(μονάδες 3)
7.	B2.	(μονάδες 3)
8.	B3.	(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Γ: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ – ΕΚΘΕΣΗ

9.	Περιεχόμενο	(μονάδες 12)
10.	Δομή	(μονάδες 12)
11.	Έκφραση	(μονάδες 12)
12.	Ορθογραφία	(μονάδες 4)

ΜΕΡΟΣ Δ: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

13.	Δ.1(α)	(μονάδες 4)
14.	Δ.1(β)	(μονάδες 4)
15.	Δ.1(γ)	(μονάδες 4)
16.	Δ.2(α)	(μονάδες 4)
17.	Δ.2(β)	(μονάδες 6)
18.	Δ.3(α)	(μονάδες 4)
19.	Δ.3(β)	(μονάδες 4)

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2010

Μάθημα: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Πέμπτη, 20 Μαΐου 2010

8:00 π.μ. – 11:00 π.μ.

ΤΟ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ ΑΠΟΤΕΛΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΟΚΤΩ (8) ΣΕΛΙΔΕΣ

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από τέσσερα (4) μέρη.
Να απαντήσετε σε όλα τα ερωτήματα.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

(μονάδες 20)

Προκειμένου να κατανοήσουμε την επανάσταση που μπορεί να επιφέρει η εισαγωγή των νέων **τεχνολογιών** στην εκπαίδευση είναι απαραίτητο να ξεκινήσουμε από την επίδραση που έχουν ασκήσει οι τεχνολογίες αυτές στην κοινωνία, την οικονομία, την πολιτική, την ιατρική και άλλους τομείς. Αν **περιοριστούμε**, για χάρη **συντομίας**, μόνο στο ραδιόφωνο και το κασετόφωνο, την τηλεόραση και το βίντεο, μπορούμε να διαπιστώσουμε ότι άλλαξαν τον τρόπο ζωής των μελών των κοινωνιών στις οποίες επικράτησαν πολύ πριν αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση.

Το εκπαιδευτικό μας σύστημα αποτελεί ένα κομμάτι της κοινωνίας και **αντικατοπτρίζει** τις αρχές και τα ιδανικά της. Εντούτοις, δε φαίνεται να ακολουθεί την πρόοδο που έχει συντελεστεί σε αυτή με τον ίδιο ρυθμό. Το μοντέλο διδασκαλίας που βασίζεται στο μοναδικό βιβλίο, το δάσκαλο-αυθεντία και το παραδοσιακό διαγώνισμα αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος που δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά τα μεταπολεμικά χρόνια. Παράλληλα, όμως, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε ένα πλήθος αλλαγών που σημειώθηκαν σε επίπεδο υποδομών και περιεχομένου στην ελληνική εκπαίδευση.

Οι συνέπειες αυτής της ασυμβατότητας ανάμεσα στην τεχνολογικά αναπτυσσόμενη κοινωνία και στην προσκολλημένη στο παρελθόν εκπαίδευση μπορεί να **αποβούν** αρνητικές για τους μαθητές. Κάποιοι από αυτούς μεγαλώνουν σε ένα τεχνολογικά αναπτυσσόμενο περιβάλλον, γεμάτο από ποικίλες και εναλλασσόμενες εικόνες και πηγές πληροφόρησης, με αποτέλεσμα να βρίσκουν το σχολείο βαρετό και ανίκανο να τους εμπνεύσει και να τους ανοίξει νέους ορίζοντες και ενδιαφέροντα. Η πλειοψηφία των παιδιών, όμως, κάνει περιορισμένη ή καθόλου χρήση αυτών των τεχνολογικών επιτευγμάτων. Αν το σχολείο δεν τους παρέχει τρόπους πρόσβασης σε αυτά, τότε θα

χάσουν μια σημαντική ευκαιρία να προετοιμαστούν για την Κοινωνία της Πληροφορίας στην οποία καλούνται να ενταχθούν. Έτσι, η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση μπορεί να συντελέσει σε μεγάλο βαθμό στην κατάργηση των ποικίλων ανισοτήτων.

Για να πραγματοποιηθεί η ενσωμάτωση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση **επιβάλλονται** αρκετές αλλαγές. Θα πρέπει οι εκπαιδευτικοί να ξαναγυρίσουν στα θρανία, για να εκπαιδευτούν στις νέες τεχνολογίες και στους τρόπους αξιοποίησής τους στην τάξη. Αντίστοιχα, πρέπει να προσαρμοστούν και οι μέθοδοι αξιολόγησης του εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Η αξιολόγηση αυτή πρέπει να πάψει να είναι μηχανιστική, αλλά να επικεντρώνεται περισσότερο στη διαδικασία μάθησης, στην πορεία του μαθητή προς την κατάκτηση της γνώσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού διαμορφώνεται σε αυτόν του βοηθού που καθοδηγεί, παρατηρεί και επεμβαίνει καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας. Με τον τρόπο αυτό αξιολογείται όχι μόνο η επίδοση του μαθητή, αλλά και η απόδοση του συστήματος.

Οι νέες τεχνολογίες έφεραν επαναστατικές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα. Η εξάπλωσή τους επέφερε σε μεγάλο βαθμό την παγκοσμιοποίηση στην αγορά και στην οικονομία. Τα νέα δεδομένα δεν άφησαν **ανεπηρέαστη** τη χώρα μας. Είναι **χρέος** της κοινωνίας να **προσφέρει** στα παιδιά την απαραίτητη εκπαίδευση για να επιβιώσουν, αλλά και να διακριθούν στο τεχνολογικά αναπτυσσόμενο παγκοσμιοποιημένο μέλλον του κόσμου. Η εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται σε νέα δεδομένα, να εκμεταλλεύεται τις δυνατότητες των παιδιών, αλλά και να ανοίγει νέους δρόμους. Επομένως, δεν μπορούμε να αφήσουμε τις νέες γενιές να πορεύονται στο μέλλον με τα δεκανίκια του παρελθόντος.

Κωνσταντίνα Οικονόμου, Νέα Παιδεία, 2004, (διασκευή)

Ερωτήσεις:

A1. Να γράψετε περίληψη του κειμένου (120 λέξεις περίπου).

(μονάδες 8)

Μονάδες Περιεχομένου: 6

Αναμένεται από τους μαθητές να αναφερθούν στα εξής σημεία:

- Η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση θα επιφέρει επανάσταση, όπως επέφερε αλλαγές στην κοινωνία και σε άλλους τομείς της ζωής των ανθρώπων
- Το εκπαιδευτικό μας σύστημα δεν ακολουθεί το ρυθμό ανάπτυξης της κοινωνίας διότι, παρά τις κάποιες αλλαγές, παραμένει παραδοσιακό
- Οι συνέπειες αυτής της ασυμβατότητας αποβαίνουν αρνητικές λόγω της ανισότητας ευκαιριών πρόσβασης στα τεχνολογικά επιτεύγματα
- Η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση μπορεί να συντελέσει στην κατάργηση των ανισοτήτων

- Η ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση επιβάλλει αλλαγές, όπως η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και οι νέες μέθοδοι αξιολόγησης τόσο της επίδοσης του μαθητή, όσο και της απόδοσης του συστήματος
- Είναι χρέος της κοινωνίας να προσφέρει στους νέους εκπαίδευση στις νέες τεχνολογίες για να τους δώσει τη δυνατότητα επιτυχούς πορείας προς το μέλλον και επιβίωσης στο νέο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

Μονάδες Δομής - Έκφρασης: 2

1. Χρήση συνδετικών λέξεων – αλληλουχία – συλλογιστική του κειμένου
Αν ο μαθητής απλώς αντιγράφει σημεία του κειμένου και τα αραδιάζει ασύνδετα, παίρνει 0 μονάδες στη δομή.
Χρήση κατάλληλου λεξιλογίου – σύνταξη.

- A2. (α)** Ποιες αλλαγές, σύμφωνα με τη συγγραφέα, επιβάλλεται να πραγματοποιηθούν για να γίνει κατορθωτή η ενσωμάτωση των τεχνολογιών στην εκπαίδευση;
(μονάδες 3)

Αναμένεται να καταγραφούν τρεις από τις πιο κάτω αλλαγές

- Οι εκπαιδευτικοί να ξαναγυρίσουν στα θρανία (επιμόρφωση στις νέες τεχνολογίες και τους τρόπους αξιοποίησής τους στην τάξη)
- Νέες μέθοδοι αξιολόγησης με εστίαση στη διαδικασία της μάθησης (μη μηχανιστική αξιολόγηση αλλά επικεντρωμένη στη διαδικασία της μάθησης, στην πορεία του μαθητή προς την κατάκτηση της γνώσης)
- Αναδιαμόρφωση του ρόλου του εκπαιδευτικού έτσι ώστε να μετατραπεί σε βοηθό καθοδηγητή και να επεμβαίνει σε όλη τη διάρκεια της πορείας προς την κατάκτηση της γνώσης
- Αξιολόγηση όχι μόνο της επίδοσης του μαθητή, αλλά και της απόδοσης του εκπαιδευτικού συστήματος

(3X1)

- (β)** «Έτσι η ένταξη των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση μπορεί να συντελέσει σε μεγάλο βαθμό στην κατάργηση των ποικίλων ανισοτήτων».

Να αναπτύξετε την πιο πάνω θέση της συγγραφέα και να αναφέρετε δύο δικούς σας τρόπους με τους οποίους οι νέες τεχνολογίες μπορούν να βοηθήσουν στον περιορισμό των ανισοτήτων στην εκπαίδευση (60-80 λέξεις).

(μονάδες 3)

- Δεδομένο είναι ότι δεν υπάρχουν οι ίδιες δυνατότητες πρόσβασης στα τεχνολογικά επιτεύγματα για όλους τους μαθητές για διάφορους λόγους (νέοι που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικά και οικονομικά στρώματα, κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, άτομα με ειδικές ικανότητες ή μαθησιακές δυσκολίες, παιδιά μεταναστών ή άλλων εθνοτικών ομάδων).

Το δεδομένο αυτό οδηγεί στις κοινωνικές ανισότητες οι οποίες αναπαράγονται στο σχολικό χώρο

- Οι νέες τεχνολογίες στο σχολείο μπορούν να περιορίσουν τις ανισότητες δίνοντας σε όλα τα παιδιά ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση και γενικότερα στη μόρφωση (μον. 2)
- Δύο τρόποι για περιορισμό των κοινωνικών ανισοτήτων
Εγκατάσταση Η/Υ – Εκπαιδευτικών Λογισμικών
Επιχορήγηση από το κράτος Η/Υ στους μαθητές
Δημιουργία Εργαστηρίων
Δυνατότητα πρόσβασης στο διαδίκτυο – Δυνατότητα Άμεσης Επικοινωνίας – Άντλησης Πληροφοριών
Εγκατάσταση Διαδραστικών Πινάκων
Αγορά ειδικής τεχνολογίας για παιδιά με ειδικές ικανότητες

.....
(0.5 X2)

A3. (α) Να γράψετε τον τρόπο πειθούς και ένα μέσο πειθούς που χρησιμοποιεί η συγγραφέας στην πρώτη παράγραφο (Προκειμένου να κατανοήσουμε ... αξιοποιηθούν στην εκπαίδευση).
Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

(μονάδες 3)

- Ο τρόπος πειθούς είναι η επίκληση στη λογική (1)
- Το μέσο πειθούς είναι το τεκμήριο (0.5)
με χρήση παραδειγμάτων (0.5)
- ή
Το μέσο πειθούς είναι το επιχείρημα (0.5)
με χρήση προτάσεων κρίσεως ή συλλογισμό (0.5)
- Τεκμηρίωση: Τα τεκμήρια είναι παραδείγματα αλλαγής της ζωής όπως το ραδιόφωνο, το κασετόφωνο, η τηλεόραση και το βίντεο (1)
- ή
Τεκμηρίωση: Το επιχείρημα είναι ότι οι τεχνολογίες έχουν ασκήσει επίδραση σε πολλούς τομείς (κοινωνία, οικονομία, πολιτική, ιατρική κ.ά), με αποτέλεσμα να αλλάξουν τον τρόπο ζωής των μελών των κοινωνιών στις οποίες επικράτησαν, πράγμα που αναμένεται και στο χώρο της εκπαίδευσης (1)

(β) Να γράψετε, αναφέροντας τα σχετικά στοιχεία του κειμένου, τα δομικά μέρη της τελευταίας παραγράφου (Οι νέες τεχνολογίες έφεραν ... με τα δεκανίκια του παρελθόντος).

(μονάδες 3)

Τα δομικά μέρη της παραγράφου είναι:

- Θεματική πρόταση (0.5)
- «Οι νέες τεχνολογίες...κλίμακα» (0.5)
- Σχόλια/λεπτομέρειες/κύριο μέρος/κύριο θέμα/ανάπτυξη (0.5)
- «Η εξάπλωσή τους ...δρόμους» (0.5)
- Κατακλείδα (0.5)
- «Επομένως...παρελθόντος» (0.5)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΓΛΩΣΣΑ

(μονάδες 10)

B1. Να αντικαταστήσετε την καθεμιά από τις υπογραμμισμένες λέξεις των πιο κάτω φράσεων με μια συνώνυμή της, έτσι ώστε να μην αλλάξει το νόημα των φράσεων ούτε ο γραμματικός τύπος των λέξεων:

αντικατοπτρίζει τις αρχές και τα ιδανικά της

έφεραν επαναστατικές αλλαγές

Είναι χρέος της κοινωνίας να προσφέρει

αντικατοπτρίζει: **αντανακλά, αντικαθρεφτίζει, καθρεφτίζει, απηχεί, φανερώνει, προβάλλει, απεικονίζει, δείχνει, ανακλά.**

επαναστατικές: **ριζοσπαστικές, ριζικές, ρηξικέλευθες, καινοτόμες, ανατρεπτικές, νεωτεριστικές, νεωτερικές, πρωτοποριακές.**

χρέος: **υποχρέωση, καθήκον, οφειλή, ευθύνη.**

(μονάδες 3X1)

B2. Να αναλύσετε τις πιο κάτω λέξεις στα συνθετικά τους μέρη:

τεχνολογιών < **τέχνη + λόγος/λέγω**

συντομίας < **συν + τόμος/τομή/τέμνω**

ανεπηρέαστη < **α(στερ.)/αν(στερ)/α+ν/α/α(ν) +
επηρεάζω/επηρεασμός/επήρεια**

(μονάδες 6X0.5)

B3. Να γράψετε (α) ένα παράγωγο ουσιαστικό και (β) ένα παράγωγο επίθετο για το καθένα από τα πιο κάτω ρήματα:

<u>ΡΗΜΑ</u>	<u>ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ</u>	<u>ΕΠΙΘΕΤΟ</u>
περιοριστούμε	περιορισμός περιοριστής	περιορίσιμος περιοριστικός περιοριστέος
αποβούν	απόβαση αποβάθρα	αποβατικός
επιβάλλονται	επιβολή επιβλητικότητα	επιβλητικός επιβλητέος
προσφέρει	προσφορά πρόσφορο	πρόσφορος προσφερτός (μονάδες 8X0.5)

ΜΕΡΟΣ Γ΄: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

(μονάδες 40)

«Οι νέες τεχνολογίες έφεραν επαναστατικές αλλαγές σε παγκόσμια κλίμακα».

Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στο περιοδικό του σχολείου σας να αναφερθείτε στη θετική συμβολή των νέων τεχνολογιών στους τομείς της εκπαίδευσης, της οικονομίας και της ιατρικής. (450-500 λέξεις)

Σημείωση: Δεν επιτρέπεται να αναφέρετε το όνομά σας ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο που μπορεί να αποκαλύψει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητά σας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

(12 μονάδες)

Πρόλογος (μονάδες 1,5)

Κύριο μέρος (μονάδες 9)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Εκπαίδευση (Αναμένεται η αναλυτική παρουσίαση τριών σημείων) (3X1)

- Ποιοτικότερη και αποτελεσματικότερη διδασκαλία: αυτενέργεια του μαθητή, πρόκληση ενδιαφέροντος, ελκυστικότερο μαθησιακό περιβάλλον (εικόνα, ήχος, λόγος)

- Μεταγνωστικές δεξιότητες : ο μαθητής μαθαίνει πώς να μαθαίνει, ο δάσκαλος είναι καθοδηγητής, δυνατότητα χρησιμοποίησης νέων μεθόδων διδασκαλίας
- Ταχύτερη και ευκολότερη πρόσβαση στη γνώση, διασύνδεση με γνωστικές πηγές που προέρχονται από κάθε σημείο του πλανήτη
- Ηλεκτρονικά βιβλία (ιστοσελίδες, ψηφιακοί δίσκοι)
- Κατάργηση των ανισοτήτων, δημιουργία ίσων ευκαιριών για όλους τους μαθητές
-

Οικονομία (Αναμένεται η αναλυτική παρουσίαση τριών σημείων) (3X1)

- Αύξηση της παραγωγής - Μείωση του κόστους των αγαθών
- Βελτίωση της ποιότητας των αγαθών και υπηρεσιών
- Εκσυγχρονισμός - ανάπτυξη της γεωργίας, κτηνοτροφίας
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Αναβάθμιση συγκοινωνιών- μεταφορών - επικοινωνιών
- Ηλεκτρονικό – πλαστικό χρήμα
- Αγορά υπηρεσιών και εμπορευμάτων μέσω Η.Υ
-

Ιατρική (Αναμένεται η αναλυτική παρουσίαση τριών σημείων) (3X1)

- Πρόληψη ασθενειών
- Αποτελεσματικότερη καταπολέμηση ασθενειών (νέα φάρμακα, νέες μέθοδοι θεραπείας)
- Αύξηση του μέσου όρου ζωής
- Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής
- Εντυπωσιακή πρόοδος της γενετικής με την ανάπτυξη της Βιοτεχνολογίας (DNA, Κλωνοποίηση, ...)
-

Επίλογος (μονάδες 1,5)

ΔΟΜΗ (12 μονάδες)

- Εξωτερικά στοιχεία: πρόλογος, κύριο θέμα, επίλογος 2 μον.
- Δομή αποδεικτικού λόγου (θέση, υποστήριξη, συμπεράσματα) 4 μον.
- Δομή παραγράφων 2 μον.
- Αλληλουχία ιδεών και σύνδεσή τους 4 μον.
- Υπέρβαση ορίου λέξεων: κάθε 100 λέξεις αφαιρείται 1 μονάδα
- Επανάληψες ιδεών-θέσεων: Για κάθε επανάληψη αφαιρείται 1 μονάδα.

ΕΚΦΡΑΣΗ**(12 μονάδες)**

- Σαφήνεια – σύνταξη 5 μον.
- Ακριβολογία – επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου 5 μον.
- Ύφος ανάλογο του κειμενικού είδους 2 μον.

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ**(4 μονάδες)**

Ορθή χρήση γραμματικών κανόνων. Για κάθε 5 ορθογραφικά / γραμματικά λάθη αφαιρείται 1 μονάδα.

ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ - ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ**(μονάδες 30)**

Να μελετήσετε τα παρακάτω κείμενα και να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις που ακολουθούν:

Δ1. Παντελής Μηχανικός, «Ονήσιλος»

Δίπλα μου ήτανε ο Ονήσιλος
βγαλμένος απ' την ιστορία και το θρύλο
ολοζώντανος.

Αρχιλεβέντης βασιλιάς αυτός
κρατούσε στο χέρι ό,τι του 'χε απομείνει:
ένα καύκαλο
- το δικό του κρανίο -
γεμάτο μέλισσες.

Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος
να μας κεντρίσουν
να μας ξυπνήσουν
να μας φέρουν ένα μήνυμα.

Δέκα χιλιάδες μέλισσες έστειλε ο Ονήσιλος
κι όλες φοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα
χωρίς τίποτα να νιώσουμε.

Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων
έφτασε στη Σαλαμίνα

φρύαξε ο Ονήσιλος.
 Άλλο δεν άντεξε.
 Άρπαξε το καύκαλό του
 και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου.

Κι έγχειρα νεκρός.
 Άδοξος, άθλιος,
 καταραμένος απ' τον Ονήσιλο.

«Κατάθεση» 1975

Ερωτήσεις:

(α) Στο πιο πάνω ποίημα ο **Ονήσιλος** και οι **μέλισσες** λειτουργούν συμβολικά. Να ερμηνεύσετε τα σύμβολα αυτά.

(μονάδες 4)

Ονήσιλος: Σύμβολο αγωνιστικότητας, αυτοθυσίας και ηρωισμού. Είναι πρότυπο αρετής και λεβεντιάς και διαχρονικό/ιστορικό σύμβολο γνήσιας ελληνικότητας.

μέλισσες: Συμβολίζουν τα μηνύματα των καιρών που εκπέμπονται αδιάκοπα και επίμονα για αφύπνιση και ανάληψη του χρέους. Επίσης συμβολίζουν την αγνότητα και την εργατικότητα.

(μονάδες 2Χ2)

(β) Στους στίχους «Κι όταν το ποδοβολητό των βαρβάρων ... και το θρυμμάτισε απάνω στο κεφάλι μου» ο Ονήσιλος παρουσιάζεται να οργίζεται και να ξεσπά.

Να εξηγήσετε από πού πηγάζει η αντίδραση αυτή αντλώντας στοιχεία από ολόκληρο το ποίημα.

(μονάδες 4)

Η αντίδραση του Ονήσιλου πηγάζει από το γεγονός ότι αυτός έχει προβλέψει τους κινδύνους που διέτρεχε ο ελληνισμός της Κύπρου, προσπάθησε για μεγάλο χρονικό διάστημα να μας προειδοποιήσει (Δέκα χρόνια έστελλε τις μέλισσές του ο Ονήσιλος να μας κεντρίσουν να μας ξυπνήσουν να μας φέρουν ένα μήνυμα) και να μας οδηγήσει στην αφύπνιση και τη δράση. Εμείς, όμως, (οι Έλληνες της Κύπρου) αγνοήσαμε τα μηνύματά του, αδιαφορήσαμε, παραδοθήκαμε στον ευδαιμονισμό (ψοφήσανε απάνω στο παχύ μας δέρμα), αποτύχαμε να αντιληφθούμε την κρισιμότητα των καιρών (γεγονότα 1963-64, γεγονότα 1967, πραξικόπημα) με αποτέλεσμα να αποτύχουμε να επιτελέσουμε το χρέος μας, όπως οφείλαμε (το ποδοβολητό των βαρβάρων έφτασε στη Σαλαμίνα).

(γ) Εκτός από τα σύμβολα ο ποιητής χρησιμοποιεί και άλλα εκφραστικά μέσα. Να γράψετε δύο από αυτά κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένους στίχους.

(μονάδες 4)

Εκφραστικά μέσα:

Εικόνες

Ειρωνεία/Σαρκασμός: «κι όλες ... δέρμα»

Επανάληψη: «δέκα χρόνια ... Ονήσιλος»

«δέκα χιλιάδες ...»

«να μας»

Ασύνδετο σχήμα: “να μας κεντρίσουν ... μήνυμα“

Μεταφορές

Εξωλογικό στοιχείο - Αναχρονισμός

Χρήση επιθέτων: «Άδοξος, Άθλιος, καταραμένος»

Αναφορά σε δύο εκφραστικά μέσα

(μονάδες 2X1)

Εντοπισμός τους

(μονάδες 2X1)

Δ2. Ι. Ν. Κάσδαγλης, «Σοροκάδα»

Τούτο το πολεμικό είχε έρθει στη Ρόδο για επίσκεψη καλής θελήσεως - κάπως έτσι το λένε, θαρρώ. Το λιμάνι είχε τοιμαστεί για να καλοδεχτεί τους Αμερικάνους. Οι γυναίκες των αξιωματικών είχαν φτάσει απ' την παραμονή, και νιαουρίζανε στα σαλόνια των ξενοδοχείων - αλλόκοτην αίσθηση που σου δίνουν οι Αμερικάνες, σα μαζευτούνε πολλές.

Τα μπαρ ήταν έτοιμα όλα – ο Μπαμπούλας, που γινότανε Black Cat για την περίπτωση, το Rio Grande, το Long John και τ' άλλα. Τα κορίτσια τους ήρθαν απ' τον Περαιά μαζί με τις γυναίκες των αξιωματικών, και περιμέναν στις πόρτες τα ναυτάκια που θα ξεμπαρκάραν.

Μόνο που πήρε σοροκάδα τ' απόγιομα. Το λιμάνι άδειασε μονομιάς, οι βάρκες τραβηχτήκανε στη στεριά και τα καΐκια κρυφτήκανε στο φυλαγμένο κόρφο, το Μαντράκι. Δυο τρία βαπόρια που βρέθηκαν, λεβάραν τις άγκυρες και πήγανε στην Ψαροπούλα, από σταβέντο. Μόνο ο Αμερικάνος απόμεινε, φουνταρισμένος αρόδο, όξω απ' το λιμάνι. Σαν κατάλαβαν απ' το Λιμεναρχείο πως δεν το 'χε σκοπό να κουνήσει, του μήνυσαν να φύγει, κι η σοροκάδα δε σήκωνε λεβεντιά.

Ο καπετάνιος κούνησε τους ώμους σαν του τα 'πανε. Το δελτίο καιρού έδειχνε άνεμο εφτά οχτώ μποφόρ, κι οι κανονισμοί του προβλέπανε πως με τέτοιο καιρό έπρεπε να 'ναι φουνταρισμένος με τις δυο άγκυρες, με τόσα κλειδιά καδένα στην καθεμιά. Καλού κακού φουντάρισε δυο κλειδιά παραπάνω, κι επιτέλους αν αγρίευε ο καιρός είχε κι άλλη καδένα. Βάστηξε επιφυλακή το μισό τσούρμο, και τις μηχανές αναμμένες, για να 'χει ατμό.

Δε γινόταν καλύτερη φροντίδα, αλίμονο αν αλλάζαν αραξοβόλι τ' αμερικάνικα πολεμικά, με την κουβέντα ενός ντόπιου λιμενάρχη· τι τους είχαν τους κανονισμούς!

Μόνο που φρεσκάρισε η σοροκάδα, με το σούρουπο. Δουλεύοντας επίμονα, ύπουλα, το μπόντζι ξεκλείδωσε τη μια καδένα, και το καράβι απόμεινε φουνταρισμένο στο 'να

σίδερο. Από κει και πέρα, δεν το γλιτώνανε. Βάρεσε συναγερμός, το τσούρμο χίμηξε να μανουβράρει, πού να προφτάσει! Το πολεμικό ξέσυρε σα φρόκαλο το σίδερο, και κόλλησε πάνω στα βράχια του χαμηλού μόλου. Οι Αμερικάνοι πηδούσανε στη θάλασσα σαν τα μπακακάρια, κι οι ντόπιοι μαζευτήκανε στην ακρογιαλιά και τους μαζεύανε μισοπνιγμένους.

II. Γ.Φ. Πιερίδης, «Ο Πορτοκαλόκηπος»

Όμως μετά την ταφή του Αρτέμη ήρτε η νύχτα κι ο κόσμος άρχισε διακριτικά, μ' ένα σφίξιμο χεριού, μ' ένα λόγο καλό, να φεύγει. Ώσπου, περασμένα μεσάνυχτα, οι δυο γερασμένοι γονιοί απόμειναν μόνοι, δίχως παραστεκόμενους στο σπαραγμό τους.

Ο Πετρήs ένιωσε τότε σαν να προσγειώθηκε στη γνώριμη περιοχή της καθημερινής ζωής. Γύρισε και κοίταξε τη μάννα, που καθόταν βουβή με διπλωμένες τις άχρηστες πια φτερούγες της στοργής της, κι ένιωσε πάλε κείνη την τρυφερότητα μεσ' στην καρδιά του και στις παλάμες του ένα μερμήγκισμα από συγκρατημένο χάδι.

Ύστερα κείνη, αποκαμωμένη, έγειρε τάχα να κοιμηθεί· κι ο Πετρήs, που δεν τότε χωρούσε ο τόπος, άνοιξε την πόρτα και βγήκε στο περβόλι.

Η ζωντανή παρουσία των δέντρων του, η γνώριμη ανασεμιά τους κάτω απ' την αστροφεγγιά, τότε παράσυραν όπως πάντα μέσα στη δικιά τους τροχιά.

Ήταν η γλυκύτατη ώρα, που προμηνάει τη χαραυγή. Ο γρύλος κεντούσε το κέντημα της τρίλλιας του πάνω στον πέπλο της σιωπής. Μια κότα φτεράκιασε μέσ' στο κοτέτσι. Από πέρα ακούστηκε μουκάνισμα βοδιού. Ύστερα ο ορίζοντας πήρε να ροδίζει κι ο Πετρήs πρόσεξε πως ο καιρός ήταν ξερός και ήσυχος. «Καιρός για θειάφισμα», σκέφτηκε· κι ο δουλευτής, που ξύπνησε μέσα του, συνδέοντας αυθόρμητα τη σκέψη με την πράξη, πήγε στην παράγκα όπου είχε συγυρισμένα τα σύνεργά του, πήρε το θειαφιστήρι κι αρχίνησε δουλειά.

Το θειαφιστήρι γέμισε τη σιωπή της ορθρινής ώρας μ' ένα παράξενο ήχο, που έμοιαζε σαν επίμονο και ρυθμικό αγκομαχητό ζωντανού κι ήταν σα να καλούσε τον ήλιο καθώς δυνάμωνε κι απλωνόταν το φως της αυγής για να δώσει στο καθετί ένα εξαίσιο νόημα.

Ερωτήσεις:

- (α) Με βάση το απόσπασμα από το διήγημα του Ν. Κάσδαγλη «Σοροκάδα», να περιγράψετε και να αιτιολογήσετε τη συμπεριφορά των Ελλήνων νησιωτών στο άκουσμα της επίσκεψης του αμερικανικού πολεμικού πλοίου.

(μονάδες 4)

Η επίσκεψη του αμερικανικού πολεμικού πλοίου προκαλεί τις σχετικές ετοιμασίες των Ελλήνων νησιωτών. Οι ιδιοκτήτες αλλάζουν τις ονομασίες των μπαρ τους για την περίπτωση και φέρνουν «κορίτσια» από τον Πειραιά.

(μονάδες 2)

Οι ετοιμασίες αυτές, κυρίως των ντόπιων επαγγελματιών, αντανακλούν μια νοοτροπία υποτέλειας, δουλοπρέπειας και κερδοσκοπισμού/οικονομικού συμφέροντος στην υπηρεσία των αμερικανών.

(μονάδες 2)

- (β) Να παρουσιάσετε συγκριτικά τη σχέση ανθρώπου – φύσης, όπως αυτή φαίνεται στα αποσπάσματα από τα κείμενα «Σοροκάδα» και «Πορτοκαλόκηπος».

(μονάδες 6)

Στη «Σοροκάδα» ο αμερικάνος καπετάνιος με την υπερβολική του αυτοπεποίθηση υπερεκτιμώντας τις δικές τους ικανότητες, βάζει τον εαυτό του σε ίση ή ανώτερη μοίρα με τις φυσικές δυνάμεις, τις οποίες αντιμάχεται (ύβρις). Απέναντί τους τηρεί μια στάση υπεροψίας, αλαζονείας και περιφρόνησης με αποτέλεσμα να επέλθει η «τίσις» (φύση τιμωρός) για να αποκατασταθεί έτσι η διασαλευμένη ισορροπία στη σχέση ανθρώπου φύσης.

Αντίθετα στον «Πορτοκαλόκηπο» τονίζεται το σφιχτό δέσιμο του ανθρώπου με τη φύση. Το δέσιμο αυτό όχι μόνο δε διασπάται, ακόμα και από το γεγονός του θανάτου του πιο αγαπημένου προσώπου, αλλά βοηθά στο να ξεπεραστεί ο πόνος αυτός και λειτουργεί ενισχυτικά για τη συνέχεια της ζωής. Η φύση γίνεται χώρος καταφυγής και παρηγοριάς.

Δ3. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο»

ΑΟΥΤΕΛ – ΑΟΥΤΟ ΕΛΕΚΤΡΙΚΑ

I. Στις δέκα έχει μια μικρή παύση – ένα τέταρτο. Οι κορδέλες σταματούνε. Μέσα στα τμήματα, με τα ροκανίδια, τα πλαστικά, τα σανίδια, και τα λοιπά, δεν επιτρέπεται – Ράουχεν φερμπότεν – έρχονται τώρα σε μας, εδώ στο διάδρομο, να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Ο Μύλλερ, ο μαντράχαλος, αυτοί δεν έρχονται. Κ' η ξανθή δεν έρχεται – θα βιάζεται πάλι. Εγώ κι ο Τούρκος καθόμαστε στα καρότσια μας, αυτός σκουπίζει συνέχεια το σβέρκο του. Τους κάνουμε τόπο, μερικοί κάθονται δίπλα μας. Οι άλλοι γυρίζουνε πάνω και κάτω, είναι σίγουρα αυτοί που δουλεύουνε καθιστοί – να ξεμουδιάσουνε λίγο. Η μικρή Σπανιόλα καπνίζει συνέχεια και δύο και τρία τσιγάρα, το 'να πάνω στ' άλλο, μέσα στο τέταρτο. Αυτή τη βλέπω και τις άλλες ώρες στο διάδρομο, όλο ξεπορτίζει για να καπνίσει. Το ξέρει πως είμαι Ρωμιός, έρχεται δίπλα μου όπως πάω με το καρότσι μου, τρέχει πίσω μου σαν ένα γυφτάκι που ζητιανεύει, κάτι μου λέει. Δεν ξέρω τίποτα από τη γλώσσα τους μα καταλαβαίνω – μου λέει πως δε μπορεί, δε μπορεί. Εδώ τώρα δε λέει τίποτα. Κ' εμείς οι άλλοι το ίδιο – δε λέμε τίποτα – τι να

πούμε; Ούτε ξερόμαστε. Να κανονίσουμε μεταξύ μας δεν έχουμε τίποτα, όλα τα κανονίζουν οι νόρμες – σωπαίνουμε.

Το τέταρτο πέρασε, οι κορδέλες μέσα ξανάρχισαν να περπατούνε – φεύγουν όλοι. Σηκωνόμαστε και μεις. Στο διάδρομο δεν ακούγεται τίποτα πάλι. Μονάχα στην άλλη την άκρη του, κοντά στα δύο τα τμήματα, άμα φτάσεις εκεί θα τ' ακούσεις τα σφυριά των μαραγκών πώς χτυπούνε μέσα τα μικρά καρφιά στα μαλακά σανίδια των κασονιών.

Τάκα-τάκα – τίποτ' άλλο.

Ο ΚΑΣΠΑΡ ΧΑΟΥΖΕΡ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΗ ΧΩΡΑ

II. Και σου λέω, λοιπόν, πως είμαι τέσσερα χρόνια φευγάτος και τη νοσταλγία της πατρίδας, που λένε, ποτέ δεν την είχα. Δεν την ξέρω πώς είναι. Φαίνεται δηλαδή πως εγώ δεν έχω πατρίδα, δεν την έχω στην πατρίδα μου την πατρίδα, όπως την έχουν αυτές οι ανόητες οι Σπανιόλες, οι δικοί μας που βασανίζονται με τη νοσταλγία της, ο Σκουρογιάννης ο φίλος μου με το μεγάλο Ντομπρίνοβο που μας λέει. Εγώ ποτέ δε γυρίζω στη Σούρπη, στο σταθμό των λεωφορείων που στεκόταν η Αναστασία και με περίμενε, στην πλατεία του Αλμυρού που βρισκότανε το σινεμά μας της Κυριακής, στο ξυλάδικο, στο μαγέρικο του Βόλου που πηγαίναμε με το Μάστορα, δεν συλλογίζομαι τον εαυτό μου μέσα σ' αυτά, δεν θέλω να ξαναπάω.

Είμαι, λοιπόν, ένας άνθρωπος που δεν έχει πατρίδα.

Ερωτήσεις:

- (α) Με βάση το πρώτο απόσπασμα, να παρουσιάσετε τις συνθήκες εργασίας και τις ανθρώπινες σχέσεις κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.
(μονάδες 4)

Στο απόσπασμα φαίνεται η τάξη, ο αυτοματισμός και ο πλήρης προγραμματισμός της εργασίας στο εργοστάσιο, ώστε να μη σπαταλείται χρόνος. Από κάθε εργαζόμενο αναμένεται να επιτελεί την εργασία που του αναλογεί σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (νόρμα). Τα διαλείμματα είναι και αυτά προγραμματισμένα και χρονομετρημένα. Οι γρήγοροι ρυθμοί της εργασίας και ο αυτοματισμός επιβάλλουν μονότονους ρυθμούς (τάκα-τάκα).

(μονάδες 2)

Στο εργοστάσιο δεν αναπτύσσονται σχέσεις μεταξύ των εργατών αλλά ούτε και με τους προϊσταμένους τους (Ο Μύλλερ, ο μαντράχαλος, αυτοί δεν έρχονται. Κ' η ξανθή δεν έρχεται). Η αποξένωση μεταξύ των εργατών είναι τέτοια, ώστε ακόμα και στο διάλειμμα δεν έχουν τίποτα να πουν (Εδώ τώρα δε λέει τίποτα- όλα τα κανονίζουν οι νόρμες – σωπαίνουμε).

(μονάδες 2)

- (β) Πώς αντιμετωπίζει ο Κώστας και πώς ο Σκουρογιάννης το θέμα της επιστροφής στην πατρίδα, σύμφωνα με το δεύτερο απόσπασμα;
Πώς ερμηνεύετε τη στάση του καθενός;

(μονάδες 4)

Ο Κώστας δε νοσταλγεί την επιστροφή στην πατρίδα (τη νοσταλγία της πατρίδας, που λένε, ποτέ δεν την είχα - δεν θέλω να ξαναπάω), ενώ ο Σκουρογιάννης βασανίζεται με τη νοσταλγία της (οι δικοί μας που βασανίζονται με τη νοσταλγία της, ο Σκουρογιάννης ο φίλος μου με το μεγάλο Ντομπρίνοβο)

(μονάδες 2)

Ο Κώστας έχει διαμορφώσει αυτή τη στάση, αφού μετανάστευσε γιατί είχε βιώσει στην πατρίδα του τη φτώχεια, τη μιζέρια, τη μοναξιά και την απογοήτευση. Πριν μεταναστεύσει είχε ήδη απομακρυνθεί ψυχολογικά από την Ελλάδα, η οποία τον πληγώνει. Επιλέγει συνειδητά τον ξεριζωμό από την πατρίδα και το παρελθόν του. Στη Γερμανία δε διατηρεί καμιά ευχάριστη ανάμνηση από την πατρίδα του και τη θεωρεί έναν τόπο χωρίς ενδιαφέρον.

Αντίθετα ο Σκουρογιάννης παρουσιάζεται ως ο μετανάστης, ο οποίος δε θα συμβιβαστεί ποτέ με τον τόπο που τον φιλοξενεί, αφού παραμένει συναισθηματικά δεμένος με το χωριό του, το οποίο διατηρεί αναλλοίωτο μέσα του και το εξιδανικεύει. Όλη του η ζωή στην ξενιτιά έχει ως σημείο αναφοράς την επιστροφή στην πατρίδα, την επανασύνδεση με τη φύση και τους ανθρώπους της.

(μονάδες 2)

--ΤΕΛΟΣ--